

Mezinárodní program GLOBE

Sdružení TEREZA

Haštalská 17, 110 00 Praha 1
tel.: 224 816 868, fax: 224 819 161
mobil: 732 107 910
e-mail: globe@terezanet.cz

Koordinátorky programu:

Ing. Monika Bradová
Mgr. Ilona Krpcová
Mgr. Vendula Křivánková
Ing. Dana Votápková

www.terezanet.cz

1. Mezinárodní program GLOBE

GLOBE (Global Learning and Observations to Benefit the Environment) je mezinárodní dlouhodobý program zaměřený na sledování životního prostředí na místní i globální úrovni. Myšlenku **GLOBE vyhlásil viceprezident USA Al Gore v roce 1994** a o rok později byl při příležitosti Dne Země slavnostně zahájen.

GLOBE vede děti k poznávání a porozumění přírody kolem nás. Porozumí-li žáci vzájemným vztahům mezi jednotlivými složkami přírody na místní úrovni, budou pak schopni lépe porozumět problémům globálním. Podle připravených protokolů pozorují žáci kvalitu životního prostředí ve svém okolí, všímají si nejrůznějších jevů a vyhodnocují je, analyzují problémy a hledají možnosti jejich řešení. Stávají se tak místními odborníky a vytvářejí si vztah k místu, kde žijí. Zaměřují se především na vodní toky a nádrže (oblast hydrologie), na kvalitu ovzduší, vývoj a změnu počasí a podnebí (oblast meteorologie), půdní vlastnosti (oblast pedologie), druhy lesních porostů (oblast vegetačního pokryvu) či opakující se změny v přírodě v průběhu roku (oblast fenologie).

Naměřená data žáci zároveň odesílají prostřednictvím internetu do mezinárodní databáze v USA. Mezinárodní zpracování výsledků garantuje NASA (National Aeronautics and Space Administration). Studenti mají možnost využívat jak zpracovaná data všech účastníků projektu, tak data profesionální z NASA. Tím se stává GLOBE velmi cenným, protože studentská i profesionální data z různých zemí mohou používat děti a dospělí po celém světě.

Data jsou prospěšná i pro místní obyvatele z okolí škol, kde projekt probíhá v oblastech sledování vývoje počasí, srážek, škodlivin v ovzduší, hydrologická pozorování, sledování změn v krajině. Účastníci GLOBE často spolupracují se zástupci místní komunity při řešení různých problémů. Děti mají také možnost navázat spolupráci s účastníky projektu GLOBE z různých zemí a domluvit se na společných aktivitách, projektech či vzájemných výměnách.

V současnosti je program GLOBE realizován ve 112 zemích světa.

Program GLOBE i jeho výsledky jsou přístupné široké veřejnosti na adrese

www.globe.gov

2. Program GLOBE v České republice

Česká republika byla mezi prvními sedmi zeměmi zapojenými do programu v roce 1995. V roce 2011 je do programu GLOBE zapojeno **140 základních a středních škol z celé České republiky.**

Program **GLOBE je v České republice podporován Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR a Ministerstvem životního prostředí ČR, která jsou zároveň jeho garanty.** Program GLOBE probíhá za podpory **Hlavního města Praha.**

Jako národní koordinátor programu GLOBE v České republice bylo těmito institucemi v roce 1995 jmenováno **Sdružení TEREZA.**

Generálním partnerem programu je **společnost IKEA Česká republika, s.r.o.** **Hlavním partnerem** programu je **společnost Unilever ČR, s.r.o.**

Generálním partnerem Sdružení TEREZA je společnost **KPMG Česka republika, s.r.o.** Hlavním partnerem Sdružení TEREZA je společnost **Panasonic AVC Networks Czech, s.r.o.** a partnerem je společnost **Kofola a.s.**

V rámci programu GLOBE spolupracuje se Sdružením TEREZA vědecká rada GLOBE, kterou tvoří přední **vědci a odborníci z oblasti přírodních věd.** Úzká spolupráce s odborníky má tradici již od roku 1996, kdy byla vědecká rada založena. Její členové pomáhají při **sestavování materiálů pro učitele i studenty, při výkladu naměřených hodnot, odpovídají na odborné dotazy škol, školí na seminářích a vedou dílny pro učitele na setkání GLOBE Games.**

3. Program GLOBE ve výuce

Program GLOBE je určen žákům druhého stupně základních škol a studentům středních škol. Představuje ucelenou výukovou metodu splňující všechny požadavky kladené na současné vzdělávání. Jedná se o dlouhodobý program, který zahrnuje více vzdělávacích oblastí a průřezových témat. Přirozeně tak vede ke spolupráci studentů a pedagogů, která je zároveň potřebná pro jeho úspěšnou dlouhodobou realizaci.

Program GLOBE je sestaven tak, aby byl vhodně zařaditelný do Školních vzdělávacích programů škol. Velmi dobře naplňuje průřezové téma Environmentální výchova. Program GLOBE dobře rozvíjí různé dovednosti žáků, je dobrým nástrojem k rozvoji prakticky všech klíčových kompetencí.

O formě začlenění GLOBE do systému školy rozhoduje každá škola individuálně. Škola si také volí oblasti, které ji zajímají. **Není potřeba od začátku provádět všechna měření**, ale je možné začít s jedním a postupně program GLOBE ve škole rozvíjet.

Program GLOBE mohou koordinátoři EVVO na školách snadno zařadit do svých celoročních realizačních plánů, protože naplňuje Metodický pokyn MŠMT ČR k environmentálnímu vzdělávání, výchově a osvětě. Je možné ho integrovat do různých předmětů nebo pro něj vytvořit předmět nový (např. Globální výchova, Environmentální praktika apod.). Program GLOBE podporuje spolupráci s obcí a veřejností a přispívá ke zviditelnění školy.

Vize programu GLOBE:

Studenti využívají výsledky vlastního bádání k poznávání životního prostředí ve svém okolí a přispívají ke zlepšení jeho kvality.

Cíle programu GLOBE

- ✓ Žák chodí rád do přírody v okolí školy, všímá si jevů v přírodě a ostatním předává, jak tyto jevy vnímá.
- ✓ Žák zkoumá zákonitosti fungování životního prostředí.
- ✓ Na základě vlastních pozorování si žák uvědomuje, že Země je provázaný přírodní systém.
- ✓ Rozpozná, kdy je narušeno přírodní prostředí v místě, kde žije.
- ✓ Žák během zkoumání zákonitostí životního prostředí získává výzkumné dovednosti a znalosti, které dále využije spolu s výsledky vlastního bádání k identifikaci a řešení problémů ve svém okolí.
- ✓ Žák rozpozná problém životního prostředí ve svém okolí, analyzuje ho, hledá různé způsoby řešení a zhodnotí, jestli se na jeho řešení může podílet i on sám.
- ✓ Zkoumá problém globálního charakteru, nahlíží na problém z různých úhlů pohledu a vyjádří svůj postoj k řešení problému.
- ✓ Žák jedná tak, aby zmírnil nebo vyřešil problém životního prostředí ve svém okolí za využití jemu dostupných strategií.

4. GLOBE měření

Pro všechna praktická měření, která účastníci programu GLOBE provádějí, je vytvořen systém **jednoduchých protokolů**. Na celém světě se měření provádějí podle **stejných postupů**, aby byly výsledky porovnatelné. K jednotlivým měřením mají školy k dispozici metodiku i pracovní listy. Jedná se o měření v oblastech:

- **meteorologie** – maximální, minimální a okamžitá teplota, množství a pH srážek, druhy mraků, oblačnost, relativní vlhkost, přízemní ozon
- **hydrologie** – teplota, pH, průhlednost, konduktivita, dusičnany, alkalinita, rozpuštěný kyslík ve vodě, pozorování bezobratlých živočichů
- **pedologie** – struktura, zrnitost, barva, uhličitany, objemová hmotnost, zrnitostní složení, pH, půdní vlhkost, teplota půdy, infiltrace
- **vegetační pokryv** – výška a obvod stromů, korunový zápoj a pokryvnost bylinného patra, druhy pokryvu zemského povrchu, dálkový průzkum Země
- **fenologie** – pozorování rašení pupenů a počátku kvetení u různých druhů rostlin, vývoj listů, změny barvy listů a jejich opad

5. Využití dat programu GLOBE ve výuce

V programu GLOBE mohou studenti a pedagogové pracovat jednak s vlastními naměřenými daty, ale velké možnosti jim nabízí i využívání dat škol z celého světa, která jsou přístupná na mezinárodních stránkách www.globe.gov. **Práce s GLOBE daty může být východiskem pro samostatnou práci studentů, pro seminární práce nebo pro práce studentské odborné činnosti (SOČ)**. S daty lze úspěšně pracovat v mnoha předmětech. Uvádíme několik konkrétních příkladů z praxe, které jsme získali od škol dlouhodobě zapojených do programu GLOBE.

meteorologie

- odlišnost v množství srážek odpovídající směru větru (zeměpis)
- sledování výskytu teplotních inverzí a vlivu inverze na pH srážek (zeměpis, chemie)

hydrologie

- stanovení závislosti teploty vody na teplotě vzduchu (matematika)
- zkoumání vlivu splachu z polí na pH vody a průhlednost vody (chemie)

fenologie

- porovnáním fenologických fází rostoucích dřevin v různé nadmořské výšce a na různé expozici (biologie)
- sledování nástupu fenologických fází v odlišném klimatu (zeměpis)

6. Semináře

Pro nové školy organizujeme **dvoudenní vstupní seminář**, kde se podrobně seznámí s programem GLOBE, prakticky si vyzkouší některá měření, naučí se zadávat a odesílat data do GLOBE databáze. Protože je důležité, aby byly dodržovány stejné postupy měření na celém světě, je potřeba, aby se za každou školu semináře zúčastnil alespoň jeden pedagog. Seminář je zdarma.

V průběhu roku připravujeme pro pedagogy a starší studenty **jednodenní odborné a metodické semináře**, které jsou zaměřeny na všechny studijní oblasti – meteorologii, hydrologii, pedologii, fenologii a vegetační pokryv. Stále více se snažíme zařazovat tyto semináře do jednotlivých **regionů**.

Na přípravě a realizaci seminářů se podílejí odborníci a vědci, se kterými Sdružení TEREZA dlouhodobě spolupracuje.

Sdružení TEREZA má **Osvědčení MŠMT** o způsobilosti vzdělávacího zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků akreditovaného pod číslem 11928/2011-25-281.

Termíny dalších seminářů pro školní rok 2011/12 najdete na <http://globe.terezanet.cz/seminare.html>.

7. Pomůcky k měření

Nové školy, které vstupují do programu GLOBE, dostanou po absolvování vstupního semináře základní sadu pomůcek, aby mohly začít co nejdříve měřit. Tato sada má hodnotu cca 3700 Kč a obsahuje například: **maximální-minimální teploměr, hydrologický teploměr, vlhkoměr, kapesní pH metr, pufrý ke kalibraci, pH papírky, odměrné válce, trubici pro měření průhlednosti vody, buzolu, papírový klinometr, tubulární denzitr, barevný klíč k určování typů mraků, fenologický průvodce do terénu, počítačový manuál na CD, manuál s metodikou a pracovními listy atd.**

Po zvládnutí základních měření, dostávají školy další pomůcky jako např. konduktometr, půdní teploměr atd. Tyto speciální pomůcky obdrží škola většinou na specializovaném semináři k danému tématu.

8. Služby poskytované účastníkům programu GLOBE

- **metodické materiály** – příprava, tisk a distribuce metodických materiálů k programu GLOBE, manuál GLOBE
- **pomůcky** – vybavení nových škol sadou pomůcek pro měření v hodnotě cca 3700 Kč, dovybavení škol dalšími pomůckami na odborných seminářích, kontakty na výrobce, půjčování pomůcek zdarma (GPS, sady na měření rozpustnosti kyslíku, alkalinity, tabulky k určování barvy půdy, půdní vrták a další)
- **semináře pro učitele a starší studenty** – vstupní seminář pro nové školy, odborné semináře zaměřené na jednotlivé oblasti
- **koordinace programu** - zajištění koordinace programu na národní i mezinárodní úrovni, komunikace

s účastníky, předávání informací, celoroční poradenská činnost, osobní konzultace se školami

- **pomoc účastníkům při jejich vzájemné spolupráci a předávání zkušeností** - uspořádání regionálních setkání účastníků programu v ČR, zprostředkování kontaktů na jiné školy u nás i v zahraničí, pokud o to účastníci projeví zájem, tisk a distribuce inspiračních novin
- **propagace programu** – vytvoření, tisk a distribuce propagačních a informačních materiálů, průběžná spolupráce s deníky, časopisy, rozhlasem a televizí, prezentace programu na různých úrovních, pomoc zúčastněným školám propagovat program a činnost v jejich obci
- **GLOBE Games** – každoroční organizace čtyřdenního setkání českých i zahraničních škol zahrnující studentskou a pedagogickou konferenci, festival pro veřejnost, průzkum terénu formou terénní hry, doprovodné programy, Inspirační Noviny a DVD s výstupy a prezentacemi z GLOBE Games
- **pomoc pro** - metodický rozvoj v mnoha předmětech, realizaci promyšlené EV na škole, zlepšení životního prostředí školy a jejího okolí, zlepšení spolupráce mezi žáky, učiteli a vedením školy, zapojení se do života obce, nalézání nových témat a praktické inspirace do výuky spojené s reálným životem
- **Ocenění** - certifikát o zapojení do programu GLOBE, certifikáty o absolvování seminářů (semináře jsou akreditované MŠMT ČR), za významný počin je škola oceněna mezinárodním titulem GLOBE Star, materiální dary pro neaktivnější školy

9. Téma školního roku

Každý školní rok je vyhlášeno téma roku, které nabízí školám možnost systematicky se věnovat jedné oblasti GLOBE. Do tématu roku se můžete i nemusíte zapojit a samozřejmě se můžete věnovat oblastem jiným.

Ve školním roce 2011/12 je vyhlášeno tématem roku **výzkum klimatu**, v roce předcházejícím to byla **meteorologie**. Výstupy zapojených škol naleznete na www.globe.terezanet.cz

Letošní téma výzkum klimatu je propojeno s mezinárodní GLOBE kampaní k výzkumu klimatu, která byla zahájena na podzim roku 2011. V průběhu školního roku školám nabídneme prostřednictvím webových stránek pro každé čtvrtletí aktivity a pozorování vhodná pro dané období. Součástí bude i práce s naměřenými daty, tvorba klimagramů, klasifikaci klimatických oblastí, koloběh uhlíku apod. Téma roku začíná v září, ale škola se může zapojit kdykoliv v průběhu roku.

10. GLOBE Games

„**GLOBE Games**“ jsou českým patentem, poprvé je Sdružení TEREZA uspořádala ve Valašském Meziříčí v roce 1997, o rok později již na mezinárodní úrovni ve finských Helsinkách. Od roku 1998 pořádá Sdružení TEREZA „GLOBE Games“ každoročně, a to vždy v úzké spolupráci s jednou z velmi aktivních GLOBE škol, které jsou tím motivovány k intenzivnější spolupráci s místní správou, zastupiteli, podnikateli, nevládními organizacemi. „GLOBE Games“ putují tímto způsobem po republice a účastníci mají možnost poznávat různé přírodní lokality na našem území.

GLOBE Games jsou vyvrcholením programu GLOBE. Každoročně se jich účastní okolo 300 studentů a pedagogů z celé ČR. Přijíždějí také hosté ze zahraničí. Program GLOBE Games se skládá z několika částí. **Na studentské konferenci** představují a obhajují své prezentace týmy studentů z jednotlivých škol. Výstupy a praktická měření ze svých projektů představují studenti na **festivalu pro veřejnost** a uplatní je i při **terénní hře**. Na GLOBE Games nechybí ani **studenti**, kteří mají **roli novinářů** a skupina studentů - **průvodců zahraničních týmů**.

Pro učitele je připraven speciální program formou **terénní učitelské konference**.

V roce 2012 proběhnou GLOBE Games ve dnech 4.- 7. května v Litomyšli v úzké spolupráci s Gymnáziem Litomyšl.

Více informací na

www.globegames.cz

11. Výdaje v rámci účasti školy

Ve školním roce 2011/2012 je účastnický poplatek za účast celé školy

- **v prvním školním roce 3490,- Kč,**
- **za každý další školní rok 1990,- Kč.**

Program GLOBE zahrnuje mnoho oblastí sledování životního prostředí. Hodnota výsledků měření vzrůstá s délkou jejich zaznamenávání. Doporučujeme proto, aby se škola účastnila programu GLOBE **nejméně 3 roky**. Tím bude moci získat dobrou zpětnou vazbu z výsledků svých pozorování. Pro snazší zapojení školy do programu GLOBE ji na vstupním semináři poskytujeme základní sadu měřicích pomůcek.

Pokud se během prvních tří let škola z programu odhlásí, zavazuje se Sdružení TEREZA vrátit některé z pomůcek, které obdrží na vstupním semináři.

12. Jak se přihlásit do programu GLOBE?

Program GLOBE není časově omezený a **přihlásit se můžete prostřednictvím přihlášky, kterou najdete na webových stránkách kdykoliv během roku**. Certifikát a identifikační číslo pro odesílání dat získáte po **absolvování vstupního dvoudenního semináře**. Tento seminář je nezbytný pro dodržování stejných postupů a metod měření účastníky všech škol na celém světě.

Po absolvování vstupního semináře je škola zapojena do mezinárodní sítě GLOBE a zůstává v ní až do té doby, pokud se písemně neodhlásí. Není potřeba, aby se škola každý rok znovu do programu GLOBE přihlašovala.

Vstupní dvoudenní seminář je zdarma a každoročně probíhá na podzim. Ve školním roce 2011/12 proběhnou semináře v těchto termínech:

- 12. – 13. října 2011 v Praze
- 19. – 20. října 2011 ve Svitavách

Tyto semináře jsou určené pro **nově přihlášené školy a nové učitele ze stávajících GLOBE škol.**

Více informací najdete na webových stránkách v sekci semináře.

Přihlášku naleznete na <http://globe.terezanet.cz/> vyplněnou ji zašlete na adresu:

**Sdružení TEREZA
Haštalská 17
110 00 Praha 1**

Děkujeme a těšíme se na Vás!

